

**СИСТЕМ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ И РЕПУБЛИЦИ ЦРНОЈ ГОРИ
-УПОРЕДНО РАЗМАТРАЊЕ ЗАКОНА КОЈИ РЕГУЛУШУ ОБЛАСТ**

**FIRE PROTECTION SYSTEM IN THE REPUBLIC OF SERBIA AND THE REPUBLIC OF MONTENEGRO
– A COMPARATIVE REVIEW**

dr Goran Đorđević-Academy of Professional Studies, Belgrade Polytechnic
dr Martina Petković-Academy of Kosovo and Metohija-Zvečan Department
Vlatko Eraković-Electricity of Montenegro
Andrijana Kaljević-Electricity of Montenegro
Andreja Mijatović-MUP RS, Emergency Situations Department, Požarevac Department

Заштита од пожара је један од важних елемената у свакој држави и треба да омогући адекватну заштиту пре свега у превентивном смислу да пожар не настане а када он из одређених разлога настане адекватним мерама и начином реаговања не дозволити његово брзо ширење и угрожавање како људи тако и материјалних добара, и недозволити угрожавање животне средине. Зато изградњом одговарајућих система заштите од пожара у свакој држави покушава се на што ефикаснији начин смањити опасности, а сам систем довести на такав оперативни ниво да он може реаговати ефикасно у сваком тренутку, што се постиже израдом законске и подзаконске регулативе. У раду је дата упоредна анализа закона заштите од пожара у Републици Србији и закона о заштити и спасавању у Републици Црној Гори, који регулишу заштиту од пожара о обе Републике.

Кључне речи: заштита од пожара, системи за заштиту од пожара, мере заштите

Abstract:

Fire protection is one of the key elements in every country and should provide adequate safety, primarily in the preventive sense—to prevent a fire from occurring. However, when a fire does break out for various reasons, appropriate measures and response methods must be applied to prevent its rapid spread and the endangerment of both people and material assets, as well as to protect the environment. Therefore, by developing suitable fire protection systems in each country, efforts are made to reduce risks as efficiently as possible and to bring the system to such an operational level that it can respond effectively at any moment. This paper presents a comparative analysis of the fire protection systems in the Republic of Serbia and the Republic of Montenegro

Keywords: fire protection, fire protection systems, appropriate measures

1. Систем заштите од пожара и субјекти заштите од пожара

Систем заштите од пожара обухвата скуп мера и радњи за планирање, финансирање, организовање, спровођење и контролу мера и радњи заштите од пожара, за спречавање и ширење пожара, откривање и гашење пожара, спасавање људи и имовине, заштиту животне средине, утврђивање и отклањање узрока пожара, као и пружање помоћи код отклањања последица проузрокованих пожаром.

У Републици Србији субјекти заштите од пожара су државни органи, органи аутономне покрајине, органи јединица локалне самоуправе, привредна друштва, друга правна лица и појединци. Чланом 84 Закона о заштити и спасавању у Републици Црној Гори дефинисано је да државни органи, органи државне управе, органи општина, привредна друштва и друга правна лица, предузетници и физичка лица под условима дефинисаних Законом учествују у гашењу пожара, спасавању људи и материјалних добара угрожених пожаром, да ставе на располагање свој алат, превозна и друга техничка средства за гашење пожара и спасавање људи и материјалних добара угрожених пожаром.

Упоредјујући делове из два закона види се да је улога свих органа у заштити од пожара у обе републике слична, и у улози органа и појединаца у заштити од пожара иста може се рећи да оба Закона слично третирају систем заштите од пожара и имају исте субјекте који се ангажују.

2. Законска регулатива заштите од пожара у републици Србији и републици Црној Гори

У републици Србији тренутно се примењује у области заштите од пожара :

1.Закон о заштити од пожара ("Сл.гласник РС" бр.111/2009,20/2015,87/2018)

У републици Црној Гори у области заштите од пожара примењује се:

1.Закон о заштити и спасавању ("Сл.лист ЦГ бр.13/2007,5/2008,86/2009 и други закони и 32/2011,54/2016,146/2021 и 3/2023).

Из наведене Законске регулативе види се да у Републици Србији постоји јединствен Закон који регулише област заштите од пожара у целини док у Републици Црној Гори област заштите од пожара је садржана у Закону о заштити и спасавању као њен део што је главна разлика у законској регулативи заштите од пожара у ове две Републике.

3. Начин остваривања заштите од пожара у Републици Србији и заштите и спасавања у Републици Црној Гори у чијем делу је и заштита од пожара

Начин остваривања заштите од пожара у Републици Србији :

- 1.Организовањем и припремањем субјеката заштите од пожара за остваривање заштите од пожара
- 2.Обезбеђење услова за спровођење заштите од пожара
- 3.Предузимање мера и радњи за заштиту и спасавање људи ,материјалних добара и животне средине приликом избијања пожара
- 4.Надзором над применом мера заштите од пожара

У Републици Црној Гори остваривање заштите и спасавања у чијем делу је и заштита од пожара врши се и обухвата планирање, припремање и спровођење заштите и спасавања.

Ове активности остварају се кроз превентивне активности које се огледају у:

- 1.Израда угрожености од могућих ризика где спадају и пожари
- 2.Израде планова заштите и спасавања у којима се обрађује и област заштите од пожара
- 3.Уређење простора и изградња објеката у функцији заштите и спасавања у које спада и заштита од пожара
- 4.Успостављања система заштите и спасавања у који улази и заштита од пожара
- 5.Обезбеђивање материјалних средстава ,лица и других ресурса за извршење планираних активности

Оперативне активности остварају се:

- 1.Активности и поступање у случају непосредне претње од ризика
- 2.Активности поступања за време ризика
- 3.Активности поступања за отклањање последица

И ако се ради о два Закона у две Републике може се рећи да имају врло сличне елементе и једним именом може се рећи да се ради о систему управљања од ризика како у делу заштите од пожара тако у Црној Гори и на остале ризике које угрожавају људе, објекте и животну средину.

4. Улога Министарства у области заштите од пожара

У Републици Србији за обављање послова и спровођење заштите од пожара задужено је Министарство унутрашњих послова.

Министарство унутрашњих послова обавља следеће послове:

1. Планирање, организовање и спровођење мера заштите од пожара
2. Превентивне мере за спречавање избијања пожара и ублажавање последица пожара
3. Надзор над применом одредби закона и прописа донетим на основу закона ,планове заштите од пожара и других аката који се односе на заштиту од пожара
4. Стручно усавршавање припадника ватрогасно-спасилачких јединица
5. Школовање лица за обављање послова заштите од пожара
6. Израде стратегије
7. Сарадња са осталим субјектима заштите од пожара
8. И друге послове заштите од пожара предвиђене Законом.

У Републици Црној гори у оквиру послова заштите и спасавања у чијем делу спада и заштита од пожара надлежно је Министарство за заштиту и спасавање у ванредним ситуацијама.

Суштински ово Министарство у оквиру свог деловања у заштити и спасавању где припада и део заштите од пожара врши планирање ,припремање и спровођење заштите и спасавања где спада и заштита од пожара. То се постиже организованим активностима и поступањем превентивног и оперативног карактера од државних органа, управа привредних друштава, правних лица , предузетника у физичких лица што је у суштитни слично и у Републици Србији. Такође у Републици Црној Гори постоји надзор који спроводе инспекцијски органи Министарства за заштиту и спасавање.

У оквиру свог рада у Републици Црној Гори Министарство преко својиг служби врши стручно усавршавање припадника ватрогасно-спасилачких јединица , стручно усавршавање лица која раде на пословима заштите и спасавања где спада и заштита од пожара и проверу знања оперативних јединица.

5. Стратегија у области заштите од пожара

Израда стратегије заштите и спасавања где спада и заштита од пожара такође у Републици Црној Гори спроводи Министарство. Стратегија се доноси за све ризике заштите и спасавања у које спада и заштита од пожара. У Републици Србији законом о заштити од пожара предвиђено је да стратегију заштите од пожара доноси влада у којој се утврђује стање у области заштите од пожара и мере које треба предузети.

Стратегија се доноси на период од пет година и садржи:

1. Опис и оцену стања у области заштите од пожара и мере које треба предузети
2. Основне циљеве и критеријуме за спровођење заштите од пожара у целини, по областима и просторним целинама са приоритетним мерама
3. Условe за примену најповољнијих привредних, техничких , технолошких, економских и других мера за заштиту од пожара
4. Дугорочне и краткорочне мере за спречавање избијања, ублажавање последица пожара и контролу спроведених мера заштите од пожара
5. Начин обезбеђења средстава за заштиту од пожара

6. Планови заштите од пожара и планови заштите и спасавања

У Републици Србији, Законом о заштити од пожара предвиђено је да влада доноси стратегију заштите од пожара а аутономне покрајине, јединице локалне самоуправе и правни субјекти разврстани у прву и другу категорију угрожености од пожара доносе планове заштите од пожара.

Планови заштите од пожара у Републици Србији морају да садрже:

1. Приказ постојећег стања заштите од пожара
2. Процену угрожености од пожара
3. Организацију заштите од пожара
4. Предлог техничких и организационих мера за отклањање недостатака и унапређење заштите од пожара
5. Прорачун потребних финансијских средстава
6. Потребне прорачунске и графичке прилоге

У овирu плана заштите од пожара правних субјеката разврстаних у прву и другу категорију угрожености од пожара мора се обрадити и прорачун максималног броја људи који се могу безбедно евакуисати из објеката.

На планове заштите од пожара мора се добити сагласност Министарства унутрашњих послова.

У Републици Црној Гори заштита и спасавање се спроводи на основу плана заштите и спасавања који мора да обради и део који се односи на заштиту од пожара.

У Републици Црној Гори постоје: национални план заштите и спасавања, општински план заштите и спасавања, и планови заштите и спасавања привредних субјеката и других правних лица и предузетника (предузетни планови).

Планови заштите и спасавања раде се на основу елабората о процени ризика у Републици Црној Гори.

Планови заштите и спасавања у Републици Црној Гори садрже:

1. Мере за заштиту и спасавање
2. Људске и материјалне ресурсе оперативних јединица које се ангажују
3. Људске и материјалне јединице државних органа, органа државне управе, органа општина, привредних друштава и других правних лица и предузетника које се могу ангажовати на заштити и спасавању.
4. Мобилизација и активирање оперативних јединица
5. Начин руковођења и координација у активностима заштите и спасавања
6. Задаци оперативних јединица и других учесника заштите и спасавања
7. Начин одржавања реда и безбедности приликом спровођења активности на заштити и спасавању
8. Начин информисања јавности
9. Сарадња са другим општинама и државама приликом пријема и пружања помоћи у заштити и спасавању
10. Начин обезбеђења финансијских средстава за спровођење плана
11. Другим мерама и активностима потребних за спровођење заштите и спасавања.

Предузетни планови заштите и спасавања у Републици Црној Гори морају да садрже:

1. Мере заштите и спасавања
2. Људске и материјалне ресурсе који се ангажују
3. Дужности и задатке запослених
4. Начин руковођења и кординирања у активностима заштите и спасавања
5. Начин обавештавања и узбуњивања
6. Начин евакуације
7. Начин обезбеђења финансијских средстава за спровођење плана
8. Друге мере и активности потребне за спровођење заштите и спасавања.

Разлика између планова заштите од пожара у Републици Србији и планова заштите и спасавања у Републици Црној Гори је да у Републици Србије није предвиђен национални-републички план заштите од пожара већ само планови заштите од пожара аутономнијих покрајина.

Када се упореди садржајни део планова заштите од пожара правних субјекта прве и друге категорије угрожености од пожара у Републици Србији и предузетних планова субјеката у Републици Црној Гори може се рећи да они у глобалу садрже сличне елементе као што су: процена ризика, мере за превентивну заштиту и начин организације субјеката заштите, дужности и задатке запослених, начине евакуације и спасавања, начин обезбеђења финансијских средстава и слично.

7. Разврставање правних субјеката и предузећа у категорију угрожености од пожара

У циљу спровођења одговарајуће заштите од пожара и начина организације правни субјекти у републици Србији и републици Црној Гори разврставају се у одређену категорију угрожености од пожара.

У Републици Србији разврставање правних субјеката у категорију угрожености од пожара врши у зависности од: технолошког процеса у коме се одвија, врсте и количине материјала који се производи, прерађује или складишти, врсте материјала употребљеног за изградњу објекта, значаја и величине објекта и врсте биљног покривача.

Објекти, делатности и земљишта у Републици Србији разврставају се следеће категорије:

1. Са високим ризиком од избијања пожара-прва категорија угрожености од пожара
2. Са повећаним ризиком од избијања пожара-друга категорија угрожености од пожара
3. Са извесним ризиком од избијања пожара-трећа категорија од избијања пожара

Решење о разврставању правних субјеката у категорију угрожености од пожара доноси Министарство унутрашњих послова, на основу услова које прописује Влада.

У Републици Црној Гори врши се разврставање правних субјеката у категорије угрожености од пожара и то:

1. Прва категорија угрожености од пожара-висок ризик од пожара
2. Друга категорија угрожености од пожара-повећани ризик од пожара
3. Трећа категорија угрожености од пожара-известан ризик од пожара

8. Организација заштите од пожара према угрожености од пожара

У Републици Србији правни субјекти у делу заштите од пожара имају обавезу одговарајуће организације и обавеза у зависности од разврстаности у категорију угрожености од пожара.

Субјекти разврстани у прву категорију угрожености од пожара са високом ризиком морају да имају:

- Техничку опремљену и обучену ватрогасну јединицу
- Потребан број ватрогасаца у јединици
- Организује спровођење превентивних мера заштите
- Обезбеди адекватну опрему и уређаје за гашење пожара

Субјекти разврстани у другу категорију угрожености од пожара са повећаним ризиком морају да имају:

- Организује спровођење превентивних мера заштите
- Обезбеди адекватну опрему и уређаје за гашење пожара
- Обезбеде стално дежурство са одговарајућим бројем лица стручно оспособљених за спровођење мера заштите од пожара

Субјекти разврстани у трећу категорију угрожености од пожара са извесним ризиком морају да имају:

- Организује спровођење превентивних мера заштите са потребним бројем лица оспособљених за послове спровођења заштите од пожара
- Обезбеди адекватну опрему и уређаје за гашење пожара

За субјекте разврстане у прву и другу категорију угрожености од пожара обавеза је и израда плана заштите од пожара. Правни субјекти разврстани у трећу категорију угрожености од пожара морају имати правила заштите од пожара. У Републици Црној Гори правни субјекти разврстани у категорију угрожености од пожара морају да имају.

Субјекти разврстани у прву категорију угрожености од пожара са високом ризиком морају да имају:

- Техничку опремљену и обучену предузетну ватрогасну јединицу
- Потребан број ватрогасаца у јединици
- Организује спровођење превентивних мера заштите
- Обезбеде планове евакуације
- Обезбеде уређаје и опрему за гашење пожара

Субјекти разврстани у другу категорију угрожености од пожара са повећаним ризиком морају да имају:

- Организује спровођење превентивних мера заштите
- Обезбеде планове евакуације
- Да имају стручно лице за послове заштите од пожара
- Обезбеде уређаје и опрему за гашење пожара

Субјекти разврстани у трећу категорију угрожености од пожара са извесним ризиком морају да имају:

- Обезбеде планове евакуације
- Да имају стручно лице за послове заштите од пожара
- Обезбеде уређаје и опрему за гашење пожара
- Едукацију запослених за заштиту од пожара

9. Заштита од пожара у планским документима

Законом о заштити од пожара у Републици Србији предвиђене су мере које се морају предвидети у планским документима а односе се на заштиту од пожара и то.

- 1.Изворишта снабдевања водом и капацитет градске водоводне мреже која обезбеђује довољну количину воде за гашење пожара
- 2.Удаљеност између зона предвиђених за станбене и објекте јавне намене и зона предвиђених за индустријске објекте и објекте специјалних намена
- 3.Приступне и прилазне путеве за ватрогасна возила до објеката
- 4.Безбедносне појасеве између објеката којима се спречава ширење пожара и експлозија, сигурносну удаљеност између објеката и њихово пожарно одвајање
- 5.Могућност евакуације и спашавања људи

Законом о заштити и спасавању у Републици Црној Гори просторни и урбанистички план мора да садржи:

- 1.Систем објеката водоснабдевања са примарном и секундарном мрежом и одговарајућим капацитетом за гашење пожара
- 2.Удаљеност између зона предвиђених за станбене и јавне објекте и зоне предвиђене за индустријске објекте, складишта запаљивих течности, гасова и експлозивних материја
- 3.Удаљеност између објеката различите намене у индустријским зонама
- 4.Ширину путева који омогућавају приступ ватрогасних возила објектима и њиховом маневрисању за време пожара

Сагледавајући одредбе из оба закона у делу који се односи на мере заштите од пожара у просторним и урбанистичким плановима може се рећи да су задате мере које се морају исоштовати скоро исте, и предвиђају сличне системе заштите.

10. Пожарни сектори

Чланом 86 Закона о заштити и спасавању у Републици Црној Гори предвиђено је да за објекте у којима се окупља већи број људи (болнице, хотели, спортске и друге дворане и сл.) буду предвиђени пожарни сектори. У пожарним секторима мора бити омогућена безбедна евакуација у случају пожара, путеви евакуације да имају довољну пропусност и да буду заштећени од дима и ватре.

Захтеви у Закону о заштити од пожара у Републици Србији дати су у чл.31 који обрађује главни пројекат заштите од пожара у чл.2 става 1 где се каже да главни пројекат заштите од пожара мора да садржи прорачунске основе и то: прорачун пожарног оптерећења пожарних сектора, прорачун капацитета евакуационих путева и прорачун времена потребног за евакуацију.

У суштитни елементи у оба Закона су слични и дефинишу пожарне секторе на сличан начин.

11. Стабилне инсталације за гашење пожара и услови за привредне субјекте који могу да их уграђују

Чланом 88 Закона о заштити и спасавању у Републици Црној Гори предвиђено је да у јавним и пословним објектима површине преко 1000 м², као и у индустријским објектима, објектима са високим пожарним оптерећењем, гаражама (средњим и великим) и објектима у којима се окупља већи број лица обавеза је да се изведе стабилна инсталација за гашење пожара.

Чланом 42 Закона о заштити од пожара у Републици Србији предвиђено је да објекти: хотела, робних кућа, тржних центара биоскопа, дечјих установа, школе, високошколске установе, установе културе, здравствене установе, спортске и концертне дворане, стадиони са пословним простором, ајродромске зграде и високи објекти морају обавезно уградити систем за аутоматску дојаву пожара.

Такође истим чланом ст.2 предвиђено је да при изградњи високих објеката (осим станбених) обавезна је пројектовање и изградња стабилног система за гашење пожара.

Такође ставом 3 истог члана Закона обавезна је израда и прорачун пожарног ризика на основу прорачунске методе према техничким прописима и стандардима којим се утврђује обавеза уградње система за аутоматску дојаву и гашење пожара.

Чланом 88 ст.2 Закона о заштити и спасавању у Републици Црној Гори предвиђено је да инсталацију за гашење пожара може да изводи привредно друштво, друго правно лице или предузетник који испуњава услове у погледу техничке и стручне оспособљености према прописима које доноси Министарство.

Чланом 38 Закона о заштити од пожара у Републици Србији предвиђа се да пројектовање и извођење посебних система и мера заштите од пожара у објектима у којима се производе, прерађују и складиште запаљиве течности, течности, експлозивне и друге материје које могу довести до пожара и у другим сложеним објектима може да обавља привредно друштво односно друго правно лице које је уписано у одговарајући регистар за делатност пројектовања и извођења радова и задовољава посебне услове у погледу техничке опремљености и има запослена лица са лиценцом за пројектовање и извођење посебних система заштите.

Под посебним системима и мерама заштите се подразумева:

1. Израда пројеката стабилних система за гашење и извођење ових система
2. Израда пројеката стабилних система за дојаву пожара и извођење ових система
3. Израда пројеката система за детекцију експлозивних гасова и пара и извођење ових система
4. Израда анализа о зонама опасности и одређивање ових зона на местима угроженим од експлозивних смеша гасова, запаљивих течности и прашина
5. Израда пројеката и извођење електричних инсталација и уређаја за просторе угрожене експлозивном атмосфером
6. Израда пројеката и извођење система за одвођење дима и топлоте

12. Сагласности Министарстава приликом изградње објеката у делу заштите од пожара

У Републици Црној Гори чл.89 Закона о заштити и спасавању дата је одредба да пре почетка изградње или реконструкцију инвестиционог објекта, инвеститор је дужан да прибави сагласност Министарства у погледу мера заштите од пожара и експлозија на ревидирану техничку документацију – пројекат односно елаборат заштите од пожара.

Истим чланом је предвиђено за то није потребно за следеће:

- 1.Породичне станбене зграде намењене за становање, површине до 500 м² са највише четири засебне станбене јединице
- 2.Објекте за које се издају привремени урбанистички услови, површине до 100 м² затвореног простора, у којима се не држе боје, лакови и друге лако запаљиве материје
- 3.Објекте типа: потпорни зидови, шеталишта, паркови и сл.

У Закону о заштити у Републици Србији чл.33 дато је за које објекте Министарство даје сагласност на главни пројекат заштите од пожара у саставу главног пројекта за изградњу и када се упофреде ова два елемента Закона у обе Републике важан је чл.33 ст.1 тач 1 који каже:

Подручна јединица Министарства државне управе у чијој је надлежности заштита од пожара даје сагласност на техничку документацију у погледу мера заштите од пожара , за изградњу,реконструкцију и доградњу објеката са припадајућим инсталацијама,уређајима и опреми и то:

1.Стамбених,стамбено пословних објеката,површине веће од 2000 м² или спратности П+4+Пк и преко,зграда за становање заједница,хотела, мотела,зграде за трговину на велико и мало површине до 400 м2 и спратности преко П+2, као и ресторана, барова и сличних угоститељских објеката.

У истом члану закона дата су још 21 објекат за коју сагласност на пројекат заштите од пожара даје подручна јединица Министарства.

Чланом 34 Закона о заштити од пожара дато је још 8 тачака за које сагласност на пројектну документацију и главни пројекат заштите од пожара за посебне објекте даје надлежна служба у седишту Министарства (Сектор за ванредне ситуације).

13. Сагласност објеката за употребу

Чланом 90 Закона о заштити и спасавању у Републици Црној Гори дато је да одобрење за употребу изграђеног или реконструсаног објекта за које Министарство издаје сагласност може се издати када се,у складу са прописима за изградњу објеката , утврди да су у њима обезбеђени све мере заштите од пожара предвиђене плански документима и техничкој документацији.

Чланом 36 Закона о заштити од пожара у Републици Србији предвиђа да члан комисије за технички преглед који утврђује подобност објеката за употребу у погледу спроведених мера заштите од пожара предвиђених техничком документацијом је лице са лиценцом запошљено запослено у органу државне управе задужено за послове заштите од пожара овлашћеног за доношење решења из дате области. У даљем тексту члана Закона дате су 22 врсте објеката за које се овај члан примењује.

У републици Србији објекат је подобан за употребу у погледу спроведених мера заштите од пожара ако је:

- 1.Изграђен у складу са техничком документацијом у погледу спроведених мера заштите од пожара
- 2.Обезбеђен доказ о карактеристикама конструкција, као и елемената конструкција које морају бити отпорне на пожар, доказ о карактеристикама опреме,уређаја и инсталација са посебним карактеристикама на пожар и експлозији,доказ о карактеристикама материјала за ентеријер и инсталација за које постоје посебни захтеви у погледу карактеристика према пожару,материјала који се користи или складишти у технолошком поступку
- 3.Обезбеђен доказ о исправном функционисању и деловању изведених инсталација и уређаја за аутоматско окривање и дојаву пожара,гашење пожара и детекцију експлозивних и запаљивих гасова ,инсталација у зонама опасности од експлозија,и инсталација за одвођење дима и топлоте
- 4.Обезбеђен доказ о исправном функционисању хидранске мреже,и мобилних уређеја за гашење пожара
- 5.Обезбеди доказ о извршеним мерењима и прегледу уграђених машинских ,водоводних и електричних инсталација

Овај део обрађен је у чл.91 Закона о заштити и спасавању у Републици Црној Гори који каже да у циљу заштите од пожара електричне, вентилационе,гасне, нафтоводне, топловодне, громобранске, поштанске, телеграфске, телефонске и друге инсталације и уређаји,као и димоводи, морају се поставити,односно извести,користити и одржавати према прописима техничких норматива и стандардима , као и упуствима произвођача , о чему мора постојати документација.

14. Технолошки процеси са опасним материјама

Законом о заштити и спасавању у Републици Црној Гори предвиђено је да технолошки процеси у којима се користе или производе лако запаљиве и експлозивне материје или стварају експлозивне смеше могу

се вршити само у објектима или просторијама који су од других објеката или просторија међусобно противпожарно одвојени.

Технолошки процеси са овим материјама морају бити организовани на начин да у зависности од природе и услова производње ,опасност од пожара буде отклоњена.

У овим објектима и простору морају се поставити уређаји за аутоматску дојаву пожара ,уређаји за мерење концентрације запаљивих смеша и уређаји и средства за гашење пожара.

Законом о заштити од пожара у Републици Србији предвиђено је да технолошки процеси у којима се производе запаљиве течности и гасови или експлозивне материје обављају се у објектима или деловима објеката који су одвојени од других производних и складишних објеката и простора ватротпорним зидовима који онемогућују ширење пожара. Законом је напоменуто да се овакви објекти могу градити на местима где се не ствара опасност од избијања пожара уз добијену сагласност за безбедно постављање према посебним законима и прописима. Такође уградња опреме за аутоматску дојаву пожара врши се на основу израчунатог пожарног ризика.

15. Услови за смештај лако запаљивим материја

У чл.95 Закона о заштити и спасавању у Републици Црној Гори дато је да се лакোзапаљиви предмети (сировине,готови производи,амбалажа и др.) не могу смештати на удаљености мањој од 6 метара од објекта или дела објекта.

Чланом 48 Закона о заштити од пожара у Републици Србији предвиђено је да запаљиви материјал не сме се смештати на простору који није удаљен најмање 6 метара од објекта или дела објекта , ако техничким прописима није другачије одређено. Сагледавајући оба решења у Законима види се да су она иста.

16. Мере забрана при раду са опасним материјама

У закону о заштити и спасавању у Републици Црној Гори предвиђено је да у објектима и просторијама у којима се производе,прерађују, користе и држе запаљиве течности ,запаљиви гасови , експлозивни и друге лако запаљиве материје или се стварају експлозивне смеше ,забрањено је:

- 1.Пушење, употреба отворене ватре, светиљке са пламеном и средства за паљење
- 2.Коришћење уређаја и инсталација које могу изазвати пожар или експлозију
- 3.Употребу алата који варничи
- 4.Коришћење грејних уређаја са отвореном ватром и прекомерно загрејаним површинама
- 5.Држање и смештај материјала који је склон самопаљењу

Знаци забране морају се поставити на видним местима. У републици Србије овај део забрана дат је у другим законима који регулишу одређене области на пример у Закону о запаљивим и горивим течностима и запаљивим гасовима у чл.25 дато је да је у зонама опасности забрањено:

- 1.Држање и употреба алата ,уређаја и опреме и инсталација које нису предвиђене за рад у зонама опасности и које могу бити узрочници пожара и експлозија
- 2.Пушење и коришћење отворене ватре
- 3.Одлагање запаљивог и другог материјала који нису намењени технолошком процесу
- 4.Приступ возила која при раду свог погонског уређаја могу произвести варнице
- 5.Ношење одеће и обуће која може довести до нагомилавања статичког наелектрисања и употреба уређаја и опреме који нису прописно заштићени од статичког наелектрисања

17. Хидранска мрежа за гашење пожара

У Закону о заштити и спасавању у Републици Црној Гори предвиђено је да при изградњи или реконструкцији водоводне мреже у насељеним местима мора да се обезбеди проточни капацитет,

притисак и хидранска мрежа , која је потребна за ефикасно гашење пожара , а ако се не може постићи ,вода се обезбеђује из бунара, резервоара, изградњом путева до изворишта воде или на други начин.

Овај део у Закону о заштити од пожара у Републици Србији дата је у делу који се односи на заштиту од пожара у планским документима и то у тач. 1 предвиђено:

1.Предвидети изворишта воде и капацитет градске водоводне мреже која обезбеђује довољну количину воде за гашење пожара

Услови који мора да задовољи хидранска мрежа дати су у Правилнику о техничким нормативима за хидранску мрежу.

18. Усаглашеност и исправе о усаглашености за опрему и уређаје

Чланом 98 Закона о заштити и спасавању у Републици Црној Гори предвиђено је да увозник ,односно заступник страног правног лица које врши делатност производње односно промета уређаја ,опreme и средстава за заштиту од пожара ,дужан је да при њиховом стављању у промет , прибави сертификат или други докуменат о усаглашеношћу од стране овлашћене институције , у смислу прописа и стандардизације, а за опрему која се користи у технолошким процесима са лако запаљивим или експлозивним материјама дужан је да стави на увид уверење о извршеном испитивању и њиховој усклађености са домаћим прописима и стандардима. У Републици Србији Закон о заштити од пожара не обрађује ову област већ је она дата у посебној Уредби. Такође за све уређаје и опрему за заштиту од пожара потребан је сертификат , односно уверење о усаглашености, а такође за уређаје за експлозивну атмосферу потребни су одговарајући сертификати и уверења о испитивању од овлашћене установе. Упоређујући оба решења у Законима види се да су она слична и у неким деловима иста.

19. Контрола и одржавање опреме за заштиту од пожара

Законом о заштити и спасавању у Републици Црној Гори предвиђено је да корисници опреме за гашење пожара су дужни да обезбеде њено редовно испитивање ,сервисирање и одржавање према упутству произвођача , односно прописаним стандардима. Испитивање ,сервисирање и одржавање противпожарних апарата могу да врше привредна друштва ,друга правна лица и предузетници који су за обављање те делатности регистровани и овлашћени од стране произвођача и који имају одговарајућу опрему и кадар у складу са прописима. Контрола уређаја за заштиту од пожара врши се периодично на шест месеци и о томе се води евиденција.

У Републици Србији Законом о заштити од пожара предвиђано је да инсталације и уређаји за аутоматску дојаву пожара ,гашење пожара детекцију експлозивних и запаљивих гасова,инсталације у зонама опасности од експлозије,инсталацију за одвођење дима и топлоте,инсталацију хидранске мреже и мобилних уређаја за гашење пожара морају се одржавати у исправном и функционалном стању ,према техничким прописима ,стандардима и упутству произвођача. Опрема и уређаји се контролишу на шест месеци од стране овлашћеног правног лица.

20. Упознавање са опасностима од пожара и обука и провера знања из области заштите од пожара

У Републици Црној Гори чл.101 Закона о заштити и спасавању је предвиђено да привредна друштва,друга правна лица и предузетници треба да обезбеде да запослени према посебно утврђеном програму, упознају са опасностима од пожара везане за послове и задатке на које су распоређени ,као и са мерама и средствима за гашење пожара ,практичним аспектом приручних апарата,уређаја ,опreme и средстава за гашење пожара и са материјалном и другом одговорношћу због напирдржавања прописаних мера заштите од пожара.

Привредна друштва и друга правна лица и предузетници дужни су да најмање једном годишње врше проверу знања запослених и о томе морају да воде евиденцију. У Републици Србији Законом о заштити од пожара предвиђена је основна обука из области заштите од пожара за све раднике и запослене одмах

при ступању на рад ,а најкасније 30 дана од дана ступања на рад. Основну обуку могу да обављају лица која су запослена у правном субјекту у коме су запослени са положеном посебном обуком за заштиту од пожара или правни субјекат може ангажовати треће лице које је од Министарства овлашћено за вршење обуке радника.

Обука се врши на основу програма основне обуке који доноси послодавац ,односно руководилац државног органа и на програм обуке мора да се прибави сагласност Министарства. Програм основне обуке садржи општи и посабан део обуке који је карактеристичан за правни субјекат.

Провера знања из области заштите од пожара врши се на три године.

У Републици Србије Законом је предвиђена и посебна обука из области заштите од пожара за лица која раде на пословима заштите од пожара и морају да положи стручни испит најкасније у року од годину дана од дана заснивања радног односа , односно распоређивања на послове заштите од пожара. Посебна обука се врши пред комисијом Министарства. Посебну обуку изводе правна лица која имају одобрење Министарства.

21. Послови заштите од пожара која обављају трећа лица

У Републици Црној Гори Законом о заштити и спасавању предвиђено је да привредна друштва, друга правна лица и предузетници за обављање стручних послова у области заштите од пожара ,могу уговором ангажовати друга правна лица која испуњавају услове у погледу простора , опреме и стручног кадра које је регистровано за обављање тих послова. Испуњеност услова за ове послове одређује Министарство.

У Републици Србији Законом о заштити од пожара за обављање послова заштите од пожара може се уговором ангажовати привредно друштво односно друго правно лице које испуњава прописане услове и има овлашћење Министарства за обављање тих послова.

22. Забрана ложења ватре и мере заштите у природу

У Закону о заштити и спасавању у Републици Црној Гори наводи се да је забрањено ложење ватре и остављати запаљене предмете на местима на којим постоји повећана опасност од избијања и ширења пожара (у парковима,путним појасевима и на другим местима где постоји сасушена трава ,лишће и други лако запаљиви предмети и материјал). На тим местима морају бити постављени знакови забране.

У закону заштите и спасавања Републике Црне Горе предвиђено је заштита кампова од пожаре где је предвиђено да кампови морају да испуњавају следеће услове:

- 1.Да се не налазе у близини складишта запаљивих течности и гасова
- 2.Да ако се налазе у шуму или близини шуме ,мора бити одвојен заштитним појасом ширине која не сме бити мања од једне ипо висине највишег суседног стабла од ивице просека четинарске шуме или половине висине највишег стабла листопадне шуме.

У камповима привредна друштва,друга правна лица или предузетници који су основали камп дужни су да поставе исправне апарате за гашење пожара,бурад са водом,сандуке са песком, алат и другу прописану опрему. У Републици Србији Законом о заштити од пожара предвиђено је да при обављању послова у природи који могу изазвати пожар ,а нарочито приликом употребе отвореног пламена ,морају се спровести мере заштите од пожара.

Забрањено је ложење ватре у шуми и на удаљености од 200 м од руба шуме, осим на одређеним обележеним местима у складу са мерама заштите од пожара. Управљач заштићеног подручја на основу прописа о заштити природе дужан је да планом управљања тог подручја утврди превентивне мере заштите од пожара ,сходно величини и врсти земљишта и вегетације или објектима на њима. Посебним чланом Закона забрањено је спаљивање остатака стрних усева ,спаљивање смећа на отвореном простору и спаљивање биљних остатака.

У Закону заштите од пожара није дат део који се односи на заштиту од пожара у камповима али је у односу на Закон о заштити и спасавању у Републици Црној Гори дате мере заштите од пожара приликом жетвених радова где се при жетвеним радовима мора извршити заштита стрних усева од пожара у шта се подразумева:

- 1.Организација сталног дежурства
- 2.Организација осматрачке службе
- 3.Организација службе везе и обавештавања
- 4.Опремање механизације одговарајућом противпожарном опремом
- 5.Контролу противпожарне опреме
- 6.Контролу исправности механизације
- 7.Контролу ускладиштених усева

23. Ватрогасне јединице

У Републици Црној Гори постоје три врста ватрогасних јединица и то:

- У општинским службама заштите и спасавања – ватрогасне јединице
- Предузетне јединице у предузећима које штите и њих финансира правни субјекат којег штити
- Добровољне ватрогасне јединице

У Републици Србије постоје професионалне и добровољне ватрогасне јединице.

Професионалне су:

- Ватрогасно спасилачке јединице у организацији Министарства
- Ватрогасне јединице Војске Србије
- Ватрогасне јединице локалне самоуправе које формирају и финансирају локлане самоуправе

Добровољне ватрогасне јединице у оквиру добровољних друштава и савеза.

ЗАКЉУЧНО РАЗМАТРАЊЕ

Када упоредимо Законску регулативу у Републици Србији и Републици Црној Гори имамо да имамо два закона која регулишу заштиту од пожара , јединствен само за заштиту од пожара у Републици Србији и Закон о заштити и спасавању у Републици Црној Гори који регулише више области ризика у који улази и заштита од пожара. Закони имају различити приступ у неким деловима али има и делова који су исти и јако слићни када се конкретно ради о заштити од пожара. За потпуно схватање два система који регулишу заштиту од пожара потребно је извршити повезивање са осталим законима и подзаконских актима, што сада није рађено већ је поређење вршено на основу сагледавања Закона о заштити од пожара у Републици Србији и Закона о заштити и спасавању у Републици Црној Гори.

Литература:

-Закон о заштити од пожара ("Сл.гласник РС" бр.111/2009,20/2015,87/2018)

-Закон о заштити и спасавању ("Сл.лист ЦГ бр.13/2007,5/2008,86/2009 и други закони и 32/2011,54/2016,146/2021 и 3/2023).